

Інформаційно-аналітична довідка до засідання Міжвідомчої комісії з погодження режимів роботи водосховищ та водогосподарських систем в Харківській, Донецькій та Луганській областях

Якість води вздовж водотоку р. Сіверський Донець, з середини травня на початок літньої межні 2015 р. в межах Харківської, Донецької та Луганської областей на території підконтрольній Україні, за солям важких металів, які варіюють у межах ГДК санітарних норм на рівні аналогічного періоду минулого року, стабільний. Систематичне перевищення спостерігається по БСК₅, ХСК, що підтверджується дослідженнями, які проводить басейнова лабораторія моніторингу вод Сіверсько-Донецького басейнового управління водних ресурсів.

Лабораторна служба виконує моніторинг в басейні р. Сіверський Донець, згідно Програми, по 39 створах, у тому числі по областях:

- Харківська: 23 створу;
- Донецька: 10 створів;
- Луганська: 6 створів.

На ділянці р. Сіверський Донець, після впадання високомінералізованих річок Казенний Торець і Бахмут, відзначається погіршення якості по солевмісту, значно збільшується жорсткість. На формування якості впливають точкові скиди підприємств і водність, як здатність річок до розбавлення скидів зворотних вод. При цьому, існує ризик погіршення якості води на непідконтрольних територіях і на лінії зіткнення, де немає можливості здійснювати державний моніторинг, а в період низької водності і високих температур води збільшується вірогідність зростання концентрацій забруднюючих речовин і процесів цвітіння водойм, особливо для річок Кривий Торець і Кальміус.

Лабораторна служба басейнового управління, з метою оперативного реагування на зміни якості води, пов'язані з господарською діяльністю і сезонними коливаннями природного характеру на водогосподарських системах, щодня здійснює збір даних відомчих лабораторій КВ «Дніпро», КВ «Донець», КП «Харків-водоканал», Слов'янського РПУ КП «Компанія «Вода Донбасу», Західної фільтрувальної станції, та проводить контроль за станом водних ресурсів.

Порівняльний аналіз ситуації за травень 2014-2015 рр. свідчить про стабільність показника жорсткості в питних водосховищах р. Сіверський Донець і збільшенні в створі р. Дніпро (табл. 1).

Таблиця 1. - Зміна показника жорсткості води в питних водосховищах.

Водосховище	2014 р.	2015 р.
Печенізьке	6,4 ммоль/дм ³	6,6 ммоль/дм ³
Краснооскольське	6,5 ммоль/дм ³	6,4 ммоль/дм ³
Краснопавлівське	6,4 ммоль/дм ³	7,3 ммоль/дм ³ *

* пояснюється залежністю від тривалості періоду після проведення водообміну.

Уздовж водотоку р. Сіверський Донець у прикордонному та міжобласних створах, у місцях питних водозаборів, жорсткість в порівнянні з аналогічним періодом в травні 2014 р. зросла, що може пояснюватися впливом підземних вод в поверхневому стоці (табл. 2).

Таблиця 2. - Зміна показника жорсткості води в місцях питних водозаборів.

Місце вимірювання	2014 р.	2015 р.
с. Огурцове, 944 км	6,6 ммоль/дм ³	7,0 ммоль/дм ³
с. Єремівка, 573 км	7,6 ммоль/дм ³	8,5 ммоль/дм ³
с. Райгородок, 522 км	7,3 ммоль/дм ³	8,1 ммоль/дм ³
с. Дронівка, 483 км	9,9 ммоль/дм ³	10,3 ммоль/дм ³
с. Білогорівка, 469 км	9,7 ммоль/дм ³	9,3 ммоль/дм ³

У 2014 р. було проведено ряд організаційних заходів для функціонування в басейновому управлінні гідробіологічної служби, в результаті виконання яких лабораторія була атестована на вимірювання гідробіологічних показників.

У 2015 році, для забезпечення контролю зміни стану поверхневих вод в період літньої межени і, зокрема, в період здійснення попусків по системі каналу Дніпро-Донбас з метою підтримки водності р. Сіверський Донець у маловодні періоди року в Програму моніторингу введені 2 гідробіологічних показника (вміст фітопланктону і біомаси) по 10 створах.

Стан водних об'єктів у басейні р. Сіверський Донець за гідробіологічними показниками дещо відрізняється від аналогічного періоду минулого року, в порівнянні з даними відомчого контролю, що пов'язано, в основному, з відмінностями температурного режиму. За результатами моніторингу, виконаного басейновою лабораторією в травні поточного року, в створі р. Сіверський Донець, на 522 км вміст гідробіонтів склав 616 кл/см³. При цьому, в створі р. Казенний Торець, в гирлі, вміст фітопланктону склав 21450 кл/см³. Видовий склад представлений, в основному, діатомовими і зеленими водоростями. У створі після впадання р. Казенний Торець, с. Райстародубівка, відзначається збільшення гідробіонтів до 2827 кл/см³ і далі за течією в створі п. Білогорівка - 6270 кл/см³.

За оперативними даними КП «Компанія «Вода Донбасу» і ЗФС, в I декаді травня по водотокі спостерігалось перевага діатомових водоростей, зростання яких простежується, починаючи з квітня, а з підвищенням температури у II декаді травня, чисельність їх клітин почала знижуватися, і домінували зелені з меншою кількістю клітин.

Таблиця 3. Дані по гідробіологічними показникам р. Сіверський Донець.

	2014 р.		2015 р.	
	Фітопланктон, кл/см ³	Температура, °С	Фітопланктон, кл/см ³	Температура, °С
с. Райгородок, 522 км	832	21,5	616	17,1
с. Білогорівка, 469 км	4 000	20,0	6 270	19,5

На початок літньої межени 2015 р. в створах питних водозаборів в басейні р. Сіверський Донець відзначається стабільна санітарно-епідеміологічна обстановка. Індекс ЛКП в травні поточного року, за даними відомчого контролю, варіювався в межах санітарних норм:

- р. Сіверський Донець, 872 км, питний водозабір на м. Харків, Печенізьке водосховище: від 455 до 1442 КУО/дм³;
- р. Сіверський Донець, 527 км, питний водозабір на Донецьку область: від 120 до 270 КУО/дм³;
- р. Сіверський Донець, 469 км, ЗФС, питний водозабір на Луганську область, с. Білогорівка: від 2100 до 3900 КУО/дм³.

У І кварталі на водних об'єктах басейну р. Казенний Торець, спостерігалася складна санітарно-епідеміологічна ситуація. Басейновою лабораторією при проведенні моніторингу було виявлено перевищення санітарних норм за рівнем колі-індексу в створі р. Кривий Торець, на Карлівській греблі, що пов'язано з ризиками, які виникають на непідконтрольній території. ЛКП склав більше 110 000 КУО/дм³, і далі в створах р. Казенний Торець за течією до впадання в р. Сіверський Донець варіювався в межах від 46000 до 110000 КУО/дм³ (ГДК 10 000).

З метою визначення точкових джерел забруднення, басейновим управлінням було направлено 13 листів з інформацією водокористувачам, які скидають стічні води в басейн р. Казенний Торець, органам санепідслужби і самоврядування.

За результатами виконаного аналізу стану якості водних об'єктів, має місце перевищення ПДС за бактеріологічними показниками у скидах Костянтинівського ВУВКГ, а також ГДК в басейні р. Кривий Торець, нижче скиду з очисних споруд, що підтверджується результатами досліджень відомчої лабораторії водокористувача.

На даний час, за результатами мікробіологічних визначень, проведених басейнковою лабораторією в травні, спостерігається поліпшення санітарно-епідеміологічного стану в створах басейну р. Казенний Торець. Вміст колі-індексу в створі р. Кривий Торець, 1 км, гирло, Карлівська гребля, склав 24000, а в створах р. Казенний Торець індекс ЛКП коливався від 9300 до 24000 КУО/дм³.

Басейновим управлінням направлено лист від 02.06.2015 р. директору Костянтинівського ВУВКГ з метою надання відомостей про те, які були вжиті заходи щодо поліпшення стану якості води та які заходи планується виконати для дотримання вимог ПДС. Листи з інформацією направлено також Костянтинівській міськраді і, з метою оперативного обміну даними за мікробіологічними показниками, Дружківській СЕС.

Вихідним листом від 03.06.2015 р. № 153/2.1 отримано відповідь від Головного державного санітарного лікаря м. Дружківки, в якому зазначено, що державний санітарний моніторинг за якістю річок ведеться 1 раз на квартал у встановлених створах спостереження. У поточному році відбір проб річкової води проведено 25.03.2015 р. Згідно з результатами, вода річок Кривий, Казенний Торець на вході і на виході з міста Дружківка відповідає вимогам санітарного законодавства (індекс ЛПКП не більше 102, колі-фаги не виявлені). Даних за травень - червень поки немає. Інформація від Костянтинівського ВУВКГ ще не надійшла.

Разом з тим, проведені в травні басейновою лабораторією моніторингові дослідження свідчать про збільшення рівня ЛКП на ділянці р. Казенний Торець в межах м. Слов'янськ. У створі р. Казенний Торець, 1 км, гирло, с. Райгородок, зміст колі-індексу в 2,4 рази перевищує санітарну норму. На цій ділянці водотоку здійснює скидання стічних вод КП «Славгорводоканал».

Слід зазначити, що індекс ЛКП у створі р. Бесарабівка, куди скидаються міські зливові стоки, за результатами досліджень, виконаних басейновим управлінням у квітні поточного року, склав 23 млн. КУО/дм³.

Беручи до уваги незначне поліпшення якості води нижче м. Костянтинівка, необхідно врахувати погіршення якості на ділянці від м. Слов'янськ до гирла р. Казенний Торець, тому що нижче за течією розташований питний водозабір Донецької області. З метою недопущення погіршення санітарно-епідеміологічної обстановки, необхідно удосконалити обмін інформацією по бакпоказникам в пробах води з органами санепідслужби м. Дружківка та м. Слов'янськ.